

איסור תחרות וניצול הזדמנות עסקית על ידי יזמים עדכון לקוחות – מחלקת תאגידים, ניירות ערך ושוק ההון ומחלקת משפט מסחרי – אוגוסט 2023

לקוחות יקרים,

לאחרונה ניתן פסק דין חשוב במחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, ע"י כבוד השופט יעקב שרביט, העוסק בחובותיהם של יזמים בנושאי משרה ובעלי שליטה במיזמים ובאיסור על תחרות וניצול הזדמנויות עסקיות שלהם¹.

לפסיקה זו חשיבות רבה למיזמים ולחברות הזנק בשלבים הראשונים של פעילותם, והיא מדגישה את החשיבות הרבה של הסדרת היחסים בין היזמים כבר במועד הקמת המיזם, במסגרת הסכם מייסדים או הסכם בעלי מניות, לרבות קביעת מנגנון ההיפרדות. עוד מחדדת הפסיקה את החשיבות של הסדרת סיום הפעילות של חברה, בדרך של פירוק או התמחרות, אם החברה הגיעה לסוף דרכה.

עובדות המקרה

בשנת 2016 חברו שני יזמים להקמת מיזם טכנולוגי בתחום אבחון והשמה של עובדים (להלן: "המיזם"), וזאת ביוזמת אחד מהם שהשתתף בתוכנית ליזמות באוניברסיטת רייכמן, אשר מאפשרת קבלת הלוואות לצורך קידום מיזמים עסקיים. המיזם התעתד לפתח מערכת חדשנית וייעודית, המבוססת על בינה מלאכותית (AI), שמטרתה לייעל את הליכי גיוס העובדים בחברות.

סמוך לאחר מכן החליטו היזמים להקים חברה (להלן: "החברה") ולקדם את המיזם, זאת ללא חתימת הסכם מייסדים מפורט, ותוך שכל אחד מהם נרשם כבעל מחצית ממניות החברה וכדירקטור בה. תקנון החברה שהוקמה היה תקנון קצר וסטנדרטי.

במשך חודשים פעלו היזמים לקידום החברה, תוך שהם משקיעים מזמנם וכן מכספם האישי, לצורך תשלומים למתכנתים וספקי שירותים חיצוניים. כמו כן, במסגרת הפעילות פנו לשורה של לקוחות

¹ תא (ת"א) 29021-08-20 מתן צור נ' אמפיריקל הייר בע"מ

פוטנציאליים, חתמו על הסכמים שונים עם צדדים שלישיים בהם הציגו את החברה כבעלת המיזם וזכויות הקניין הרוחני הקשורות אליו ואף החלו בפייולוט במחלקת כח אדם של חברה גדולה במשק.

מספר חודשים לאחר מכן, עלו יחסי היזמים על שרטון והם החלו בשיחות הנוגעות להפרדותם, אשר נמשכו חודשים ארוכים, במסגרתן הוחלפו טיוטות הסכם הפרדות שכללו מתווים שונים לסיום היחסים בין היזמים, וביניהם, העברת פעילות החברה ונכסיה לחברה חדשה בתמורה לתשלום כספי לתובע. בסיכומו של דבר, לא נחתם הסכם הפרדות בין היזמים והם נותרו בעלי מניות ודירקטורים בחברה, שפעילותה הופסקה.

בשנת 2020 הגיש אחד היזמים (להלן: "התובע") תביעה כנגד היזם השני (להלן: "הנתבע") ואחרים, בטענה כי פעילות החברה נמשכה למעשה, באמצעות חברה חדשה שהקים הנתבע (יחד עם אחרים) העוסקת באותו תחום פעילות כמו המיזם (להלן: "החברה החדשה"), או לכל הפחות תחום פעילותה. יכול היה להתממש במסגרת המיזם ומשכך דרש כי יוקצו לו 50% מהון המניות של החברה החדשה. עוד טען התובע כי הנתבע הפר את חובותיו כדירקטור בחברה ובכלל זה החובה להימנע מנטילת הזדמנויות עסקיות שלה והחובה להימנע מתחרות בפעילותה.

מנגד, טען הנתבע כי מלכתחילה המיזם היה מיזם סטודנטיאלי-בוסרי שהתייחס לרעיון גולמי וראשוני, כי לא נכרת בין הצדדים הסכם מייסדים מחייב וכי החברה הוקמה בחופזה כחברת מדף עם תקנון לאקוני. עוד טען הנתבע כי לחברה לא היו משקיעים או לקוחות ולא היו הכנסות או מימון, וכי החברה לא פתחה חשבון בנק, לא פתחה תיק ניכויים, לא העסיקה עובדים, לא התקיימו ישיבות דירקטוריון או אסיפה כללית, לא נקבעו זכויות חתימה, לא התפתח בה עסק ולא הועברו אליה נכסים כלשהם.

קביעות בית המשפט:

1. כללי

במסגרת פסק הדין קבע כב' השופט שרביט כי בהקמת החברה החדשה ובפעילותה הפר הנתבע את האיסורים החלים עליו כנושא משרה בחברה שלא להתחרות עם עסקי החברה ולנצל הזדמנות עסקית של החברה וכן את החובות החלות עליו כבעל שליטה – חובת ההגינות והחובה שלא לקפח את התובע, כמפורט להלן. בפסק דינו מתבסס בית המשפט על ההלכות והמבחינים שנקבעו בפסק הדין

של כב' השופטת רונן בעניין חזקי נ' חג'ג² (להלן: "עניין חג'ג"). להרחבה ראו [מזכר](#) שפרסמנו בנושא.

2. לא הייתה הסכמה מפורשת בין התובע לבין הנתבע לגבי תחום הפעילות של החברה

כב' השופט שרביט קובע כי אין לקבל את טענת הנתבע לפיה חתימת הסכם מייסדים בין הנתבע לבין התובע הייתה תנאי להמשך שיתוף הפעולה ביניהם וכי משלא נחתם הסכם מייסדים, לא חלה על הצדדים כל מגבלה להתחרות במיזם ובחברה. ובמילותיו של בית המשפט:

"הסכמה בין בעלי המניות אינה תנאי הכרחי כדי לקבוע מהן ההזדמנויות העסקיות של החברה. אכן רצוי כי מייסדים של חברה יערכו ביניהם הסכם בעלי מניות מפורט שיסדיר את זכויותיהם וחובותיהם, ובכלל זה את תחומי הפעילות של החברה, מנגנונים לפתרון חילוקי דעות ומנגנון היפרדות. ואולם, הסכם מייסדים אינו מהווה תנאי להקמתה של חברה או לקיום פעילות במסגרתה והעדרו לא משחרר את נושאי המשרה בחברה מחובתם שלא להתחרות בעסקי החברה ולא לנצל הזדמנויות עסקיות של החברה. משעה שהחברה הוקמה לצורך מיסוד פעילות המיזם והחלה בפעילותה, חלות על התובע והנתבע חובות האמונים החלות על נושאי משרה בחברה."

3. במיזם ובחברה הייתה פעילות עסקית ולא היה מדובר בשלד נטול נכסים

כאמור, הן התובע והן הנתבע השקיעו מכספם האישי סכומים בחברה, באמצעותם הם שילמו למתכנתים וספקי שירותים חיצוניים, וכן עלה בידם לפתח מוצר ראשוני ואף להתחיל בפילוט במחלקת כח אדם של חברה גדולה במשק. גם העובדה שלאחר הקמתה, חתמה החברה על הסכמים עם צדדים שלישיים, בהם הציגה עצמה כבעלת המיזם וכל זכויות הקניין הרוחני הקשורות אליו, מהווה ראיה ברורה לכך שהצדדים היו שותפים בפעילות עסקית.

4. בהקמת החברה החדשה ובפעילותה הפר הנתבע את חובותיו שלא להתחרות בעסקי החברה ושלא לנצל הזדמנויות עסקיות שלה

בית המשפט בוחן האם התקיימו מבחני הפסיקה בשאלה מתי נושא משרה מפר את חובותיו שלא להתחרות בעסקי החברה ושלא לנצל הזדמנויות עסקיות שלה:

² תנייג (כלכלית) 57806-05-19 חזקי נ' חג'ג' (נבו) 16.12.2021.

א. **מבחן ההסכמה** – בית המשפט קובע כי לא היתה הסכמה מפורשת בין הצדדים לגבי תחום העיסוק של החברה, כך שלא ניתן לדעת מהם התחומים אשר לגביהם בעלי המניות הסכימו לפעול רק במסגרת החברה, וכפועל יוצא מהם התחומים אשר כל אחד מבעלי המניות רשאי לפעול בהם באופן פרטי.

ב. **מבחן השימוש במשאבי החברה ובמידע השייך לה** – בית המשפט קובע כי החברה החדשה עשתה שימוש מאסיבי במשאבי החברה, בכך שהשתמשה בניסיון ובמוניטין שלה לצורך פיתוח עסקי מול משקיעים ולקוחות פוטנציאליים, וזאת באמצעות מצגות, תכתובות דוא"ל ואף אזכור הפיילוט שבוצע במסגרת החברה.

ג. **מבחן איסור התחרות** – בית המשפט קובע כי פעילותה של החברה החדשה, בתחום האבחון וההשמה של עובדים באמצעות כלים ממוחשבים, התחרתה במובהק בתחום פעילותה של החברה.

לאור האמור מגיע בית המשפט למסקנה כי בהקמת והפעלת החברה החדשה הפר הנתבע את חובותיו כנושא משרה בחברה, בכך שהתחרה בעסקיה וניצל הזדמנות עסקית שלה. הנתבע אף הפר את חובת ההגינות החלה עליו כבעל שליטה בחברה וכן קיפח את זכויותיו של התובע כבעל מניות בה.

5. הפסקת פעילות החברה אינה משחררת את הנתבע מחובותיו כדירקטור ובעל שליטה

בית המשפט קובע כי שעה שלא עלה בידי הצדדים להגיע להסכם היפרדות מחייב, אזי ככל שהנתבע ביקש להמשיך ולפעול בתחום העיסוק של החברה, היה עליו לנקוט בהליך משפטי שיורה על התמחרות בינו לבין התובע או לפעול לפירוק החברה, וזאת גם אם החברה הפסיקה את פעילותה העסקית.

בית המשפט מבהיר כי אין בעובדה שהחברה הפסיקה את פעילותה העסקית כדי לשחרר את הנתבע מחובותיו כלפי החברה וכלפי התובע שלא לעסוק באופן פרטי בתחום פעילותה של החברה, ובפרט שלא לעשות במסגרת זו שימוש בניסיון ובמוניטין שצברה החברה. **זאת, בין היתר, לאור העובדה שהנתבע המשיך לכהן כדירקטור ובעל שליטה בחברה ולא התפטר מתפקידו, ולאור הזמן הקצר יחסית שחלף מאז שהחברה הפסיקה את פעילותה (בחודש ינואר 2017) ועד למועד שבו החל הנתבע לקדם מיזם בתחום זה (בחודש אפריל 2017).**

6. הסעד לתובע

בסיכומו של דבר, לתובע ניתן סעד הצהרתי לפיו בהקמתה והפעלתה של החברה החדשה הנתבע הפר את חובותיו כלפי התובע וכלפי החברה כנושא משרה – שלא להתחרות בעסקיה ולא לנצל הזדמנות עסקית שלה; וכן הפר את חובתו כבעל מניות בחברה שלא לקפח בעלי מניות אחרים. באשר לבקשתו של התובע לקבלת 50% ממניותיו של הנתבע בחברה החדשה, קבע כב' השופט שרביט כי אמנם ייתכנו מקרים יוצאי דופן שיצדיקו מתן מניות בחברה חדשה מתחרה אולם יש ליתן סעד זה בזהירות מיוחדת – והמקרה דנן אינו אחד מהם וזאת, בין היתר, לאור היחסים המעורערים בין הצדדים וכן מאחר שהחברה החדשה פיתחה קניין רוחני נוסף שלתובע אין בו זכות.

לנוסח פסק הדין המלא לחצו [כאן](#).

למשרדנו ניסיון רב בליווי יזמים, מיזמים וחברות הזנק החל משלבי ההקמה וכן בליווי משפטי שוטף במהלך עסקיהם ובליווי חברות ציבוריות המתמודדות עם שאלות של ניצול הזדמנויות עסקיות.

* מזכר לקוחות זה אינו מהווה יעוץ משפטי ומוגש כשירות ללקוחותינו.

עו"ד אהוד (אודי) ארד,
שותף, ראש מחלקת משפט מסחרי
udi@agmon-law.co.il

עו"ד שיראל גוטמן-עמיר,
שותפה, ראש מחלקת תאגידים, נירות ערך ושוק ההון
shirel@agmon-law.co.il

עו"ד דן סמולנסקי,
מחלקת משפט מסחרי
dans@agmon-law.co.il

עו"ד יפעת צפרי,
שותפה, מחלקת משפט מסחרי
yifatt@agmon-law.co.il

עו"ד איריס ציבולסקי-חביליו,
יועצת, מחלקת תאגידים, נירות ערך ושוק ההון
irisc@agmon-law.co.il